

גמלה, אהבה ואהבה

לזכרה של מלכה'ילה שרון

מלכה שרון ז"ל

29.5.1988-10.5.1953

אזכרות

הִזָּה הַתֵּג, שֶׁלִּמֵּן צְרוּהָ. גְּמַעֲנוּ
וּבְרַכְנוּ. וְהֵלֵא יִדְעֵנוּ
כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר מִסֵּב לְאַחֲרוֹנָהּ. וְלֹא נִשְׁאַנוּ

פָּנִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ. הִשְׁמַעֲנוּ
צִלְצוּל גּוֹרֵל גּוֹרֵז? הַתֵּג תּוֹזֵר
וְשׁוֹב הַיּוֹן. שְׁחִינֵנוּ וְהַגְּעֵנוּ

רַק לֹא בְּלֵנוּ. לְעוֹלָם
לֹא עוֹד בְּלֵנוּ.

עמירה הגני

מלכה'לה

לא האמנתי כשסיפרו לי שמלכה'לה חולת סרטן. לא יכולתי לעכל את הדבר הנורא הזה. בחצי השנה האחרונה ישבתי איתה יום יום כמה שעות, והיה קשה מאוד. לא יכולתי לקלוט שזה קורה לי, שזה קורה לה... לא האמנתי. עד היום אני לא מאמינה, אני שואלת את עצמי איפה הצחוק המקסים שלה... ולא מאמינה.

מלכה'לה היתה ילדה נהדרת. היא למדה ביגור, ואחר-כך בבית-ספר מקצועי ביקנעם. היא אהבה מאוד את בית-הספר בחוץ, אך זה לא הפריע לה בבית מבחינה חברתית. עם בני הכיתה היו לה כאן יחסים מצויינים. בבית היתה ילדה טובה. יוסי אכטל גידל אותה יחד איתי מגיל ארבע, ואהב מאוד אותה, ואחר-כך את הילדים שלה. היה לנו בית חם, ארוחות הערב בחדר פעמיים בשבוע, הסופגניות והלביבות בחנוכה, מצב הרוח הטוב, ומלכה'לה צוחקת הרבה, מצוירת יפה... ילדה מקסימה.

אחרי שהתחתנה עם אילן וחיה שלוש שנים בחולון, חזרה ליגור, והיתה מטפלת פעוטים. את כל הנשמה שלה נתנה לילדים. "מטפלת נשמה". היא שמרה על נקיון למופת, ועם ידי הזהב שלה עשתה המון בקישוט הבית, וכל פינה בו היתה "משהו". היא אהבה במיוחד לארגן מסיבות וימי הולדת.

גם בבית הפרטי, היתה חמימות. ארבעת הילדים, שני, גור, גדי ושיר גדלו בבית עם המון קשרים למשפחה הגדולה, שולחן מלא כל-טוב, והרבה אהבה. ההורים אהבו לצאת, לבלות, לנסוע ביחד. מלכה'לה אהבה לרקוד, ושרה במקלה. את הנשמה נתנה לארבעת הילדים. קשה להשלים עם זה שלא זכתה לראות את החתונה של שני, את גור במדים של חייל, את בר-המצווה של גדי, ואת ההתבגרות של שיר.

פרידה

יגור, ספטמבר 1957

לבתי

נולדת באביב וכפרח גדלת
והיית תינוקת נחמדת,
וכשאר תינוקות בכית וצחקת
היית שמחה וצוהלת.

הומן חלף, בא שוב האביב
וכשהיה לך יום הולדת
על רגלייך הועירות כבר רצת מסביב
מדי פעם היית אז מועדת.

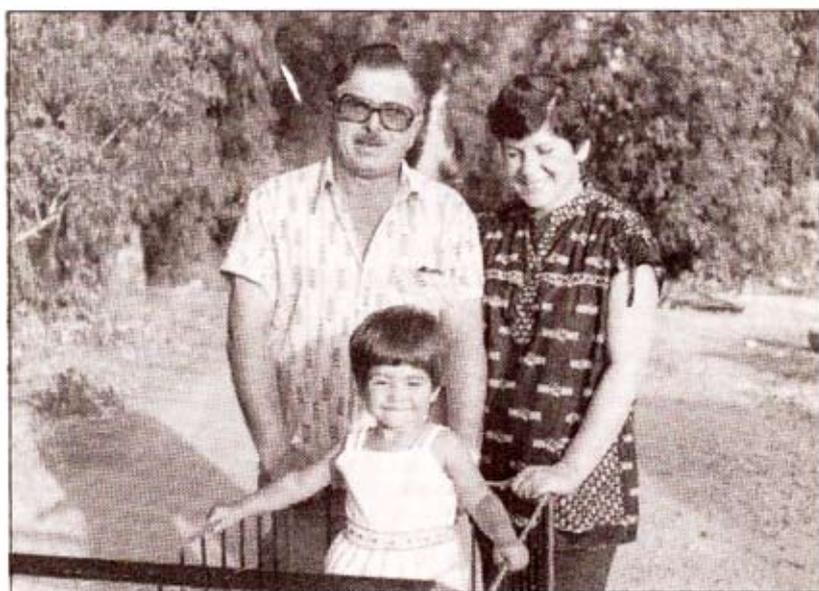
זמן רב התלבטתי, עם עצמי נלחמתי
או! כמה רציתי לשמור על אושרך
עייפתי, יגעתי ולבסוף נוצחתי
ובגלל תבוסתי אבקש סליחתך.

הומן התקדם מלאו לך שנתיים
וענן קודר מרחף על ילדותך,
בשכלך הצעיר אינך תופסת עדיין
שהוא סבל יביא לך ללא אשמתך.

הומן יחלוף ואת תגדלי
שנים מלאות סבל לשנינו
אני מקווה שתביני אותי
ואהבה תשרור בינינו.

ללא גבול השתדלתי, ניסיתי
את הסבל הרב למנוע ממך,
ימים ולילות תוך אשליה קיוויתי
את הענן הכבד להוריד מראשך.

אבא

דצמבר 1997

לפני כארבעים שנה הקדשתי לך שיר עצוב למרות שלקרוא לא ידעת.
עבורי זה היה מאוד חשוב.
כתבתי לך דברים שבגילך הרך להבין לא יכולת.
דברים קשים לשנינו, ובכל זאת עם הרבה תקוות.

הפרידה היגה קשה הרצה יוגר משמשנו
לוכר אני זכאז אג האלאג שסדרנו.
אלז היו גם ימים ימים אנטימים
כשנפגשנו דואפסולג זמנים אפסמים.
היו רגעים נפלאים, והייג האושר
כשזוויגי אלג לאופה עם זן לוגן הנזאר.
ונגאי נכדים כמו פראים, אחד אחד
היו לך איים ימים, קיוונו שנה אסד.

אחי שנוג פרידה ארוכה האדש האאנו
זדיגנו הראשון ששנינו כה אהנו.
רזיגי אפזוג אג סצמנו סל כז אמן השנים
שסדרו זכאז זנסזל זנהרזה גסזלמים.
וכשהרגשגי שהמלאז כמעט כל הקולל
האיים שלנו זרמו סל מי מנוחוג
גורל אכזר חסר רמים
גדס. קלס מהלך של איים.

רואה אני כעם ומרגיש כשלידיך גזאים
כמה הייתי אך חסר זאגם הילונים
חסרה אג מאד דימי ההלודג דמגים ורשמתוג
שזכרוננו כזר אסולם אג גהייתה שולוג
וזכר זאג מודה אני אגורא שנגן אי אפתוג
אפזוג דמטט טו הקופה סחסרגי אך מאד.

עשר שנים עברו מאוג יום חר ונמהר
כשהכב אמקום משם איש טוב אג חכר.
הכאז הוג גבול, וגה חסר אננים
לכה אג נכוג שכאז עוזר עמ השנים.
חזו שאינוני מאמין, אך אמ זכר זאג אלוהים קיים
מאד הייג רוצה אהיוג איגך אמטלה אסולם.
ועד אג אנצח אג אשכתך
וזרוך יהיה זכרך.

אבא

את מלכה פגשתי לקראת סיום השירות הצבאי שלי ב"בלוזה", בסיס צה"ל במדבר סיני. לאחר מכן היינו נפגשים כמו משוחרר טרי וחיילת אשר גרים רחוק זה מזה: הייתי מגיע ליגור בסופי שבוע, לחדר של מלכה בבלוקונים, וכך היינו חברים שלוש שנים. המפגש בין שתי המשפחות זרם מהתחלה באופן טבעי, בלי שהורגשו הבדלים כאלה או אחרים ביניהן.

במלחמת יום הכיפורים הייתי מגוייס לחצי שנה, ואחרי המלחמה החלטנו להתחתן. מלכה עזבה את יגור ובאה איתי לחולון. אני עבדתי כחבר "אגד" והיא עבדה בחברת מעליות. בחולון נולדה שני. כאשר היתה שני בת שנה וחצי, לאחר שלוש שנים בעיר, החלטנו לחזור ליגור לשנת נסיון. כבר לאחר ארבעה חודשים הרגשתי כאן כמו בבית: העבודה בגדי"ש עשתה את הקליטה שלי קלה ומהירה.

מלכה חזרה לעבוד במקום הטבעי שלה - בתי הילדים, וכאן גם התחיל פרק משמעותי ביותר בחייה: היא כל-כך אהבה את העבודה הזאת, היתה לה נשמה של מטפלת. היא טיפלה במסירות במספר מחזורים של פעוטים - השקיעה, פיתחה, התעניינה, וגם לאחר תום יום העבודה, אצלנו בבית, המשיכה בקשר עם ההורים, בתכנון החגים ובהכנת הקישוטים.

כשם שהיתה מטפלת "לדוגמא" היתה מלכה גם אמא נהדרת. עם השנים, כשנולדו גור, גדי ושיר - לא היתה מאושרת ממנה. הילדים היו החיים שלה. כאשה אשר עברה בילדותה את החוויה של גרושי הוריה, היה מאוד חשוב לה להשקיע במשפחה מעל ומעבר. היתה בינינו הסכמה מלאה על דרך חינוך הילדים, ובמשפחה שררה הרמוניה נעימה.

מלכה היתה מלאת שמחת חיים. היא אהבה לשיר ולרקוד ולא הפסידה אף הזדמנות להופיע בחגיגות בבתי הילדים ובמשק. גם את הנסיעות אל אמי ואחותי הצעירה בחולון היא אהבה מאוד, והקשר ביניהן היה מיוחד במינו. דוגמה ליכולת המופלאה שלה לפתח ולשמור על קשרי ידידות אמיצים היא

החברות עם בת כיתתה רחל (קוקי) פרסיקו. בשנות הנעורים שלהן היתה מלכה בת בית אצלה ובת-עמי פרסיקו ז"ל היתה בשבילה דמות חינוכית.

קשר מיוחד נרקם עם שתי אמהות בבית הילדים של גור - רוחלה רודן ונורית סולומון, זכרון לברכה. הגורל האכזר, שהפגיש את שלושתן, לא הפריד ביניהן גם במוות, וכל אחת מהן נפטרה מהמחלה הקשה.

עברו עלינו שבע-עשרה שנים נהדרות כאן, ביגור. הרגעים היפים במיוחד היו המפגשים עם משפחתי בעיר והטיולים שעשינו לסיני ולמקומות אחרים בארץ. (לחוף-לארץ לא הספקנו לנסוע). באוגוסט 1987 עברנו לדירתנו החדשה בשכונת הכביש, והשקענו בה הרבה תכנון, מחשבות ותקוות לעתיד. אבל רק ארבעה חודשים הספיקה מלכה להיות איתנו בקן החדש שלנו.

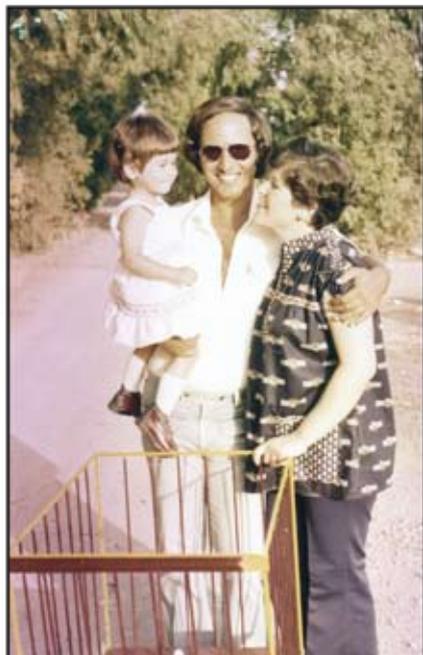
כבר לפני המעבר לדירה החלו להופיע סימנים שאותתו על בעיה בריאותית: מלכה איבדה תחושה בצד הימני של הפה, ומילים "נעלמו" לה לפתע באמצע המשפט. לאחר סידרה של בדיקות התגלה בראשה גוש קטן שהלך וגדל במהירות. מלכה עברה ניתוח מסובך להסרת הגידול, ואחרי החל טיפול בהקרנות אשר השפיע עליה רע מאוד ופגע ביכולת הדיבור והתנועה שלה. מאז חלה התדרדרות מהירה. לאחר הניתוח היתה מלכה מחוסרת הכרה במשך כחודש ימים. בינתיים התבררו תוצאות הבדיקות, והרופאים לא נתנו לנו סיבות לאופטימיות.

החזרנו את מלכה הביתה, לבית אחווה, ובמשך חודשיים התנדנד מצבה: לפעמים היא הצליחה לצייר ציורים נפלאים, ולפעמים הרגישה רע מאוד. בתקופה ההיא היינו מתכנסים כולנו לארוחות ערב משפחתיות, ורק מאוחר יותר הבנו שהיו אלה רגעי היחד האחרונים שלנו.

חמישה חודשים בלבד עברו מאז התגלתה המחלה הנוראה ועד שמלכה
נפטרה. עד היום קשה לי לתפוס את עוצמת הכאב והקושי הנפשי שעברו
עלינו באותם ימים.

אבל החיים ממשיכים לזרום, והזמן עושה את שלו. משפחתנו נשארה מאוחדת ומאושרת, ומלכה נמצאת תמיד בלב כולנו. ילדינו גדלים. אם יש משהו אשר ממלא אותי צער זה שמלכה איננה רואה אותם בבגרותם. היא היתה מתגאה בהם מאוד.

אילן

אמא שלנו נפטרה לפני עשר שנים.
אנשים נוהגים לומר שהזמן מרפא כל פצע.
אבל במקרה שלנו זה לא נכון: כי אמא היא מהות החיים - היא מקור
האהבה, הביטחון והחברה הכי טובה.

אנחנו נשארנו בלי אמא מגיל מאוד צעיר והזמן לא מרפא את הפצע, הוא
רק קובר אותו במקום מאוד עמוק שצף ועולה וימשיך לעלות עד סוף חיינו.

אמא לא זכתה להכניס אותי לחופה, לגייס בן ראשון לצבא ולראות את גדי
ושיר מתבגרים והופכים לנערים יפהיים. הרבה זכרונות לא נשארו לנו
מאמא. מה שאנחנו יודעים עליה בא בעיקר מסיפורים של אנשים קרובים
האומרים מדי פעם - "אמא שלך היתה אומרת..." ו"אמא שלך היתה
עושה..." או "את כל-כך דומה לאמא שלך...".
הלוואי שהיינו מכירים אותה כמו שהכירו אותה רבים וטובים.

למרות זאת אמא תישאר תמיד בתוך כל אחד מאיתנו, רוחה תשרה עלינו
כל הזמן והיא תמיד תהיה איתנו ותשמור עלינו.

אוהבים ומתגעגעים

בשם הילדים
שני

לאמא

הייתי קטנה ותמימה אך היום אני גדולה ומבינה, עברתי דברים שלא זכית לראות, אעבור דברים שלא תזכי לראות ולחיות אותם יחד איתי. הגענועים אליך הולכים וגוברים מדי שנה ושנה אצל כל אחד מבני משפחתך, אך אצלי זה געגוע לשלוש שנים שאני לא זוכרת אך מאוד מתאמצת להיזכר.

את חסרה לי מאוד, אך חוס ואהבה אני מקבלת יותר מכל ילד אחר. כמובן, את החוס והאהבה שאת היית נותנת לי אף אחד אחר לא מסוגל לתת.

לא חייתי איתך הרבה זמן אך בזמן שהייתי איתך אני בטוחה שעברנו הרבה.

איפה שלא תהיי

אוהב אותך

בתך הקטנה

שיר

מלי שלנו

מלי היתה לנו כבת, וכאחות לעיריית, רבקה ויעל.
למלי שלנו פינה חמה וגדולה עמוק בלב. קשה להעלות על הכתב זכרונות
וסיפורים כי העצב משתלט עלינו, והדברים הכואבים תקועים בלב.

מלי בילדותה היתה באה לבקרנו הרבה. כבר כשהיינו שומעים בדלת צחוק,
רעש והמולה ידענו, הנה עוד מעט מלי נכנסת בסערה. ואכן כך היה. מלי היתה
מגיעה עם חיוך ממזרי על הפנים, שולחת צביטה פה צביטה שם לבנות,
ולמרים וזאביק נותנת נשיקות וחיבוקים. וכך היינו יושבים ביחד, מפטפטים
וצוחקים כי הרי עם מלי אי אפשר להישאר רגע אחד אדישים.

מלי גדלה וסיימה את בית-הספר, התגייסה לצבא, הכירה את אילן, ולאחר
כמה שנים הודיעה לנו: "אני ואילן מתחתנים".

גלגל החיים המשיך להסתובב, עד אותו יום שהוא נעצר. בערב אחד אילן
הודיע: "זאביק, מלי מרגישה מאוד לא טוב ואני לוקח אותה לבית-
החולים". ומאז הדברים נהיו קשים וכואבים, ונותר לנו רק להיות חזקים,
ולבכות כשאחרים לא רואים. ולהמשיך הלאה בלי מלי האהובה שלנו.

מרים וזאב לייזרין
והבנות

מכתב פרידה למלכה

קשה, קשה מאוד לשבת ולכתוב לך מכתב פרידה, עשר שנים לאחר לכתך מאיתנו.

כל יום אני נזכרת איך בילינו יחד, בגרנו יחד ואחר-כך התחתנת ועברת לחולון. בילדותנו היינו הולכות יחד בצהריים לקחת את יעל ואילן מבית הילדים לטיול. בערבים היינו מבלות אצל הורי. בגיל ההתבגרות היית לי כמדריכה, איך להתלבש, איך להתנהג, והיה כיף ביחד. בבוקונים קלטת אותי כאחות גדולה וחברה. כשעברנו לשם הרגשתי צעירה ומפוחדת, התביישתי ללכת לבד לארוחות ארבע בצריף של מרים, ואת תמיד קראת לי לבוא איתך.

כשהתחתנת מאוד התרגשתי ומאוד מאוד שמחתי, אבל עזיבתך את יגור הותירה אותי לבד ונסעתי הרבה לבקרך בחולון.

כאשר נולדה שני השמחה היתה גדולה, ומאז החלה משפחת שרון להתרחב. כשעבדתי זמן קצר בנמל התעופה, הייתי באה לישון אצלך ואת תמיד דאגת לי, כיבסת וגיהצת לי את המדים. הייתי קמה מהשינה ומוצאת הכל מסודר. לאחר שחזרתם ליגור שוב דרכינו נפגשו.

את היום בו נודע לי על מחלתך לעולם לא אשכח. אין מילים לתאר את ההלם והתחושה הקשה. כלפיך הייתי חייבת להפגין עוצמה, בליבי עוד פעמה התקווה כי את תוכלי להתגבר על המחלה הארורה, אך זו הכריעה אותך. חצי השנה האחרונה לחיך היתה קשה מנשוא. עצוב היה לראות אשה כה עליזה, חביבה ונמרצת עוזבת את כולנו. את יום מותך הרגשתי מראש. היה זה יום השישי האחרון שלך, פעם ראשונה שלא באתי לבקרך פחדתי מהמבט שלך, ידעתי שתהיה זו הפעם האחרונה. אמרתי לעצמי שאם תעברי את הלילה אבוא לבקרך בשבת. ובשבת זו באתי. הפעם היה זה כדי לנחם, ולהיות עם ילדיך הנפלאים.

אותך אזכור לעד
שלך, עירית

הקיץ האחרון

נזכור ולא נשכח לעולם, את הביקור שלנו בקיבוץ בקיץ האחרון בחייד. לקחת אותנו לסיור בבית התינוקות ובגאווה שלא רבים מתברכים בה, סיירת איתנו, והסברת שאת מטפלת בפעוטון זה. הוקסמנו מהאווירה הנעימה והחמה שיצרת בפינת האימהות המיניקות - חום, שלווה ונינוחות.

נזכור אותך מלאת חיים, אמא למופת, תמיד מחייכת, דואגת, אכפתית. כל דבר שעשית נעשה מכל הלב ובמקסימום של השקעה, לא ידעת דרך אחרת.

נזכור ולא נשכח,
סיגל וישראל הנדלמן

מלי,

היית לי חברה. היית לי אחות.
ביחד אהבנו לבכות וגם לצחוק.
שיחקנו, טיילנו והכנו שיעורים
ובכל פעם שהגעת אלי סידרת את הספרים.

לאחר שהתחתנת התקרבונו אף יותר
כי גרת בחולון, והמרחק התקצר.
באופניים אליך הייתי נוסעת
לראות איך הבטן גדלה, ולגעת.

קראנו לו "משה", למי שבפנים
וחיכינו לראות מה יילדו הימים.
ו"משה" יצא בדמותה של ילדה יפה
שהיתה בשבילי אחיינית כה קרובה.

כשחזרת לקיבוץ הפרידה היתה קשה
ונסעתי לבקרך, לא ויתרתי על פגישה.
בתוך האוטובוס ישבתי נרגשת ומתוחה
וכששמעתי את השריקה שלך, ליבי בער משמחה.

השנים חלפו במהירות, בלי משים,
ובינתיים נולדו לך עוד שלושה ילדים
היית מודל לחיקוי בשבילם
והם עבוךך היו כל העולם.

ובמשך הזמן, ככל שבגרתי
הערכתני אותך, ועוד יותר אהבתי.
המשכנו לשמור על ידידותנו היפה
ולסודותי הכי כמוסים היית לי שותפה.

ואז הגיע הרגע שלעולם לא אשכח
לא רצית לספר לי, הכל קרה מהר כל-כך
את הידיעה המרה לא יכולתי לקלוט
ומשהו בי נשבר! כיצד זה יכול להיות!!

את המראות הקשים ניסיתי להדחיק
את חוסר האונים רציתי להרחיק.
אני בוחרת לזכור אותך ברגעים המאושרים
אותם רגעים שעד היום לי חסרים.

זיכרך בליבי לעד:
לימור

למלי,

לו הייתי פוגשת אותך, סתם כך במעגל החיים, אין לי ספק שהיינו הופכות לחברות כי היה לך "ראש טוב", ראש שמתאים לי.
אנחנו נפגשנו בנסיבות אחרות, משפחתיות, ואני הפכתי לגיסתך.
היום אני יותר מבוגרת ממה שאת היית ביום מותך ואת תשארי לנצח חרוטה בזכרוני בחורה עליזה, צחקנית וצעירה בת 35.
קיבוצניקית מלאת חיים, ישירה, שאומרת תמיד את האמת בפנים ללא עטיפות ורודות אבל עם חיוך על הפנים.

אני זוכרת אותך כאשה בכל רמי"ח אבריק וכאם בכל נימי נשמתך.
היו לך שאיפות צנועות מן החיים, רצון למשפחה גדולה ומלוכדת.
אכן הגשמת שאיפה זו, יצרת ויצקת חיים בארבעה ילדים מקסימים, ארבעה ילדים שגדלים והופכים לאנשים.

בחייך נטלת עליך את רוב המעמסה של גידול הילדים ובמותך השארת את אילן להתמודד עם גידולם ולייצגך נאמנה.
אני זוכרת שסירבת להטיל חלק מהמעמסה על בכורתך שני וטענת: "יהיו לה ילדים משלה" ואולם עם מותך שינסו כולם מתניים, התמודדו עם הכאב והשכול ויצאו מהטראומה מחוזקים ובעלי יכולת התמודדות. אין לי ספק שהיית גאה לראותם היום.

נדיבותך ורוחב לבך היו מן המפורסמות שאינן צריכות ראייה. אני זוכרת כיצד בכספי הירושה מהסבתא קנית לרותי מכונת תפירה שהיא כל כך השתוקקה לה.
פרי הבטן היה חשוב לך מכל ואני זוכרת איך כשלירון בני עברה ניתוח ביום השלישי לחייה את דאגת האם הדבר לא יפריע בעתיד ליכולתה להביא ילדים לעולם.

אני זוכרת צחוקים פרועים על גבול ההיסטריה שהיינו חולקות בינינו על חשבון משפחת שרון לדורותיה.

אני זוכרת את השבת האחרונה לפני הניתוח שלך בבית סבא וסבתא שרון, עת לא גילית לנו את אשר עומד לעבור עליך, אלא שהיית שלא כדרכך, עצובה, עצובה מאוד.

אני זוכרת איך לאחר הניתוח שעברת, כשהיינו בביתך, הכרחת את אילן ללכת אתך לחדר הילדים ולהביא סלסלה מלאה צעצועים ללירון התינוקת, שיהיה לילדה במה לשחק.

מותך הינו דוגמא לאכזריות הגורל הקוטע ביום בהיר אחד מהלך חיים של אשה צעירה ומלאת חיים. בתוך חצי שנה התמוסס גופך בכאבים ויסורים אולם נשמתך תמיד תהיה עמנו צרורה בצרור החיים. ישנם רגעים רבים בהם אני חושבת עליך, במיוחד ברגעי כאב, דאגה לילדים או ברגעי אושר.

אני בטוחה שאם קיים "העולם הבא" את ורותי ברגע זה קונות בדים לצורך היצירה הבאה.

עשר שנים חלפו מיום מותך וקשה לנו להאמין שפרק זמן כזה כבר חלף. בעבורנו את היית והינך חלק מהחיים.

אוהב ואכבד את זיכרך לעולמי עד.

שלך באהבה,
אביבה

נפרד מאלה שקשה לעזובם -
לא בקול רם.

נאמר להם רק, כי אין להשיב
את אשר אין להשיב.

נזכיר להם רק (או מוטב לא נזכיר)
שונה כלשהי או בית משיר.

ואם בלהט לבם נפגש -
נכבה את האש.

נצנן את החם הנוצץ מידם.
נשאירם לבדם.

אברהם חלפי

רשימה שכתבה נורית ז"ל לזכרה של רוחלה רודן ועתה...

האמהות של אורי, גורי ושורי

בבית התינוקות היינו שלוש אמהות בחדר אחד: מלכה עם גור, רוחלה עם אורי ואני עם קרן. קראנו לשלישיה - אורי, גורי ושורי - ולא עזר לקרן שום דבר, השם "שורי" דבק בה. יחד הלכנו לגן ולבית-הספר.

אורי וקרן היו זוג צרחנים, ורוחלה ואני בלינו הרבה "שעות חצץ", פירושו של דבר - טיול עם העגלות על שביל חצץ, המרקיד את העגלה ומשתיק את התינוק. שעות ארוכות היינו מבלות יחד ב"טיולי חצץ"...

כשנולדו אמרי ויוני - זכיתי אני בתינוק שקט, אבל לרוחלה היו שוב "שעות חצץ"...

לינקותו של איתי לא הייתי שותפה. אך זמן לא רב לאחר מכן סיפרה לי על המחלה. מדי פעם היתה מעדכנת אותי במצב, ואני הייתי קופצת לפעמים לבלוקונים בשעות השקט של לפני הצהריים לבקר ולשאול מה שלומה. רוחלה דיברה בגילוי רב על הטיפולים, על ההתקדמות ועל הנסיגה, על כאב ועל פחדים, וזכור לי היטב משפט המפתח: "נורית, אני אתגברו אני כל-כך רוצה להיותו".

מלכה ורוחלה היו חברות טובות והיו ביניהן קשרים מצויינים. כשמלכה היתה חולה מאוד, נסענו יחד לבקר אותה. לא אשכח את ההתרגשות שאחזה במלכה, כשוהיתה את רוחלה. עיניה נצצו בהתלהבות והיא אמרה - "רוחלהו" והרי בקושי רב יכלה לדבר... כשנכנסו אחיות לטפל במלכה, אילן ביקש משתינו לצאת. יצאנו עם דמעות בעיניים, ורוחלה אמרה לי: "נורית, רק שלי זה לא יקרה! רק שלא יקרה לי מה שקורה למלכהו" היא חזרה על זה מספר פעמים והוסיפה: "אני מבטיחה לך שאני אתגבר".

ואני יודעת שהתעקשה "לשבת לילה" ליד מלכה ולעזור לה. ניסו להניא אותה מן המאמץ הזה, ומן המפגש הזה עם המחלה, אבל לא רוחלה תוותר. דווקא המפגש עם מלכה ועם המחלה היה חשוב לה.

ואני כל-כך קיוויתי, כל-כך רציתי שרוחלה תצליח להתגבר.

נורית סולומון

חבורה משלנו

קשה להאמין שעברו כבר עשר שנים. השוק, הכאב והאימה שנכרכו בהכרת הסופיות המוחלטת של המוות, עדיין פוצעים וכווים את הנפש. מלכה, השם גורף עימו זכרון פיזי כמעט של עיניים צוחקות וחיוך רחב; עיניים שקדיות, שחורות, חכמות, וחיוך מקבל ואוהב. מלכה ואני מצאנו האחת את השניה בשולי הילדות, כשעמדנו תוהות על מפתן גיל ההתבגרות. שתינו ילדות בודדות, לא פופולאריות במיוחד, מחוץ לנורמה של החברה הקיבוצית של אז. המשותף לשתינו היתה הבדידות, שנבעה מסטיגמה קיבוצית שראתה את הגירושין בעין בלתי אוהדת. שתינו הרגשנו שאיננו שייכות לקבוצת הילדים, והגענו לגיל בו לא רצינו יותר להשתייך לקבוצה הזו. מלכה ואני, ולאחר זמן גם כרמלה, יצרנו לנו חבורה משלנו, פינה של חום וידידות מול עולם שנראה לנו אז דוחה ומאיים.

ביחד שוחחנו על דברים שברומו של עולם, הדברים החשובים באמת לילדות בנות 11-12: בנים, איפור, מה קורה כשמתנשקים, בנים, כוכבי קולנוע, מה נעשה כשנהיה גדולות... בנים... מלכה תמיד רצתה משפחה עם הרבה ילדים, אני רציתי קריירה, כמו שראיתי בסרטים... כרמלה, אני חושבת, רצתה לטייל בעולם, אבל אולי אני טועה... דמיינו את העתיד ואת עצמנו גדולות וחכמות. במשך השנים צמחה ידידות אמיצה שבמסגרתה נתנו וקיבלנו תמיכה ואהבה, האחת לשניה ולשלישית.

מלכה היתה הילדה הראשונה בכיתה שהיה לה חבר ובעינינו היא מיד קיבלה הילה של "אשה". שעות על גבי שעות חקרנו אותה על טבעה של אהבה, ומה קורה כשמתנשקים, איפה שמים את האף ואיך נושמים ומה אומרים... בחבורה הקטנה שלנו היא היתה הבוגרת ובשנים מאוחרות יותר דמות האם הדואגת והאוהבת. אליה רצנו עם סיפורי אהבות הבוסר שלנו ועם השאלה הנצחית: "את חושבת שהוא אוהב אותי?"

מלכה היתה גם הראשונה שהתחתנה. בזמן שירותה הצבאי היא פגשה את אילן ומיד היה ברור לה שזאת האהבה האמיתית, אהבת חייה, החצי השני שימלא את השלם. ולאחר זמן קצר נולדה שני, והמשפחה הקטנה שטה על מי מנוחות, גדלה, התרחבה ושגשגה עד שהאסון הנורא היכה, והכאב הגדול עטף את כולנו כשעמדנו חסרי אונים ועצורי נשימה מול המפלצתיות הנוראה והמהירות הבלתי ניתנת לעצירה של המוות.

בקיץ האחרון חזרתי ליגור לאחר שנות היעדרות רבות. שמחתי לראות את ילדיה של מלכה שגדלו לעלמים ועלמות מקסימים ופורחים. ליבי רקד, וכאב התערבב בשמחה כשראייתי את שני - אותן עיניים שחורות שוחקות מעל פה נדיב, מחייד. מלכה צעירה, פורחת, עומדת מולי, ואני, רוצה לחבק אותה ולבכות, אבל מתאפקת וסתם עומדת מולה משוחחת על דא ועל הא.

שני, מלכה קטנה, אני שולחת לך חיבוק אמיץ וחם ממקום מושבי הרחוק. חיבוק שנועד לעטוף באהבה את כולנו, ילדים הורים וחברים, כולנו שהיינו רקמת חייה של מלכה, שמותה השאיר חור ברקמת חייו שלנו.

מלכה, את עדיין איתנו בליבנו, בזכרוננו, ובעיקר בילדייך ובילדיהם שלהם לנצח נצחים.

רחל פרסיקו

נכתב ליום השלושים

מלכה,

כל-כך מוזר שצריך לכתוב עליך, ולספר לכולם מי ומה היית, ולחשוב איפה את נמצאת, והמקום שם כל-כך לא מתאים לך... אנחנו רוצים אותך - אבל מי בכלל מקשיב לנו ולרצונותינו. אז מה נשאר? לכתוב עליך. זה לפחות ישאר לעד, גלוי לעין, לא מכוסה ברגבי אדמה.

בימי מחלתך, בפעמים הספורות שבאתי לבקרך, תמיד שאלת או התחלת לשאול: "מה את חושבת..." לא גמרת את המשפט, אבל היתה לי הרגשה שהתכוונת לשאול מה אני חושבת עליך. ואכן מרגע שחלית, המחשבה עליך ועל הגורל שנזר עליך לא הרפתה ממני.

ההיכרות שלי איתך לא ארוכת שנים. בעצם לא היכרתי אותך אישית עד שנכנסתי לתפקידי כמרכזת ועדת חינוך. כשנכנסתי לתפקיד נמסר לי שבפעוטון "פשוש" ישנה מטפלת שנתגלתה לאחרונה כמישהו שיש לטפח אותו. מטפלת "עולה", בזכות השקעה עצמית גדולה והתמסרות לבית, לעבודה ולילדים. אותה צריך לשלוח ללמוד, היא מאוד מאוד בסדר. ואז התחלתי לעשות "ביקורי בית" בבתי הילדים, וכשהגעתי לבית שלך - אמנם הרגשתי כך. מיד סידרתי לך יום לימודים בשבוע ב"אורנים", ואכן נתגלית לי כמטפלת שרוצה ללמוד ולדעת ולהתקדם. ואז מתוך אילוצים שלנו, באתי אליך בהצעה לעבור לגנון ולהתחבר עם עוד קבוצה, ולהפתעתי הסכמת מיד. ראית בזה אתגר ורצית להתנסות בו, ואכן עמדת באתגר זה בכבוד. נראה לי שבתקופה זו שעבדת בגנון - צברת לזכותך הרבה נקודות הערכה, מה

שעשה לך שם של מטפלת טובה. ולמי שמקבלת את ה"תואר" הזה אצלנו - זהו הישג בפני עצמו.

הגנון שלך היה בית מיוחד: מלא עציצים ותמונות, מה שיצר בו אוירה של חמימות בלתי רגילה, אוירה של חדר משפחה יותר מאשר בית ילדים. אני זוכרת את מסיבת הסיום של הגנון - לפני שעברו לגן. בזמן שכולם הקשיבו למה שאת אומרת לילדים, אני ישבתי והסתכלתי על הקירות ואמרת לעצמי "את כל זה אני צריכה מחר לפרק ולהרוס..." מה שמחתי שלאחר כשבועיים כל זה נבנה מחדש בבית אחר שלקחת על עצמך. התחלת מחזור חדש של ילדים, סידרת שם בית - "חדר" - חדש, עם אותם עציצים ותמונות על הקירות, עם אותה אוירה חמה. יצרת אוירת צוות נעימה ובעיקר נתת להורים הרגשת בית בלתי רגילה.

ואז, כשהכל היה כל-כך טוב - נגזר הגורל והכל נקטע. אני זוכרת: חזרתי מחו"ל, עברתי בבתים להגיד שלום. כשהגעתי לבית שלך - קיבלת אותי בחיבוק הידוע שלך, בחיוך ושמחה ולא נתת לי לצאת לפני שגמרנו לדבר. ואז, ימים ספורים אחרי זה, נלקחת לבית-החולים.

מלכה - את עם הרווח בין השיניים, עם השלווה והדוגריות, ללא כל גינוני הטקס, אומרת ישירות את מה שאת חושבת, עם החיוך הטוב - כך אזכור אותך.

רוחלה מלכין

בקיץ 1953 אחרי שחזרתי מקורס טיפול בתינוקות בעפולה, פרידה לוסטיג ז"ל ואני קיבלנו לטיפול קבוצת תינוקות וביניהן מלכה'ילה ז"ל. טיפולתי בקבוצה ארבע שנים עד שעברו לן. אני זוכרת את מלכה'ילה כפעוטה טובה, שקטה ועדינה. שיחקה יפה בעצמה וגם עם הילדים, ולא הכבידה עלינו המטפלות.

במשך השנים עקבתי אחרי התבגרותה ונעוריה עד צאתה לצבא. שמחתי שהקימה משפחה וחזרה עם אילן ליגור. כאן היינו נפגשות בשבילי המשק והתענגתי למראה ילדיה החמודים והטובים.

עקבתי אחריה בעבודתה בבתי הילדים, שם התבטאו תכונותיה בטיפול המסור והאהוב בפעוטים שזכו להיות ב"רביעיות" שלה. אחת מנכדותי טופלה ברביעיה כזאת קרוב לשנה. במשך הזמן נוכחתי מקרוב עד כמה נשאר במלכה'ילה כל אותן תכונות אופי מבורכות אותן ראיתי אצלה כבר מינקותה.

כואב ודואב הלב על חיים צעירים שנקטעו.

שלמה ופרידה

אני מאחלת לכם שתמצאו ניחומים בנכדים,

בלומה זילברמן

נכתב ליום השלושים

מלכה,

קשה להשלים עם אבדה שכזאת, של חברה שהלכה כה צעירה. הלב ממאן להאמין, ועוד הרבה זמן נשאל את עצמנו האומנם?

מחלה כה אכזרית וחשוכת מרפא שמה קץ לחיים צעירים. אך המוות גאל את מלכה מכאבים איומים והשאיר אותנו המומים וממאנים להאמין. הלב כואב לראות את הילדים והבעל המומים, אך למען מלכה חייבים כולנו לאזור כוח ולהמשיך קדימה, ובמיוחד צריכים אילן והילדים הרבה הרבה עידוד מאיתנו החברות והחברים כדי להמשיך הלאה.

לכתוב ולהגיד זה דבר אחד, אך כאדם שעבר זמנים קשים ואובדן אדם יקר אני יכולה להגיד שהזמן יעשה את שלו והכאב מעט יעומעם. תמיד תמיד נזכור את מלכה כמו שהיתה בחייה, בחורה עליזה ומלאת חיים, ומטפלת נהדרת שתמיד יודעת להגיד מילה טובה, לנחם ולעודד. אני כחברה תמיד אחסר אותה ואתגעגע.

לכולנו ולכם המשפחה - אזרו כוח להמשיך הלאה.

נאווה כהן

ומעל הכל היא נתנה אהבה

כשאני חושבת על מלכה'ילה אני מתגעגעת אליה. תחילתה של ידידותנו, היתה כשמלכה'ילה ילדה-נערה בכיתות ח' או ט' ואני, לאחר שירותי בצבא, נכנסתי להדריך בכיתה שלה. עודני זוכרת אותה נעימת סבר, שיער גלי שופע על עורפה, וצחוק שמתגלגל מקיר אל קיר. צחוק שהביך אותי לא פעם, ורק מאוחר יותר גיליתי כי חיפה על נפש של ילדה-נערה רגישה, איכפתית, הנפגעת ממילה מיותרת או מהרמת קול.

השנים עוברות. מלכה בצבא ואני סטודנטית ברחובות. באחת השבתות אנחנו נפגשות על אם הדרך, צועדות לאותו כיוון... "לאן פניידך?" מישהי מאיתנו שאלה והאחרת ענתה "לחדר". כך הסתבר לנו שאנחנו שכנות. היא בקומה העליונה ואני בראשונה. בשבתות שלאחר מכן היינו נפגשות בצומת, ומספרות אחת לשניה על העניינים ברומו של עולמנו. אז למדתי שיש לה חבר, קוראים לו אילן והיא מאוהבת... עד מעבר לאוזניים... היא נראתה אז בעיני יפהפיה.

שוב חולפות השנים, אני סיימתי לימודי. מלכה ואילן נישאו בינתיים ונולדו ילדיהם. מדי פעם על אם הדרך אנחנו נפגשות אבל לזמן קצר. בעיקר לשאול "מה שלומך?" ו"מה העניינים?" ו"...מתי תמצאי לך כבר מישהו?"... כמובן הכל בהיתול ובצחוק ובהרבה רגישות ובגרות.

חולפות עוד מספר שנים. אני נושאת בתוכי את סוד התהוותו של בני הבכור. לא משוחחת על כך עם איש כמעט. אבל הסוד מפעפע ומתפשט. יום אחד אני יוצאת מחדר-האוכל. מישהו קורא לי מרחוק. אני מחפשת בעיני... ואז לפתע ראיתי אותה מאחורי מחבקת ומנשקת אותי ואומרת "אני מאושרת בשבילך".

עד כמה שנים חולפות. בתי בבית תינוקות. יום אחד אנחנו נפגשות "אני מקבלת את קבוצתה של ילדתך". לא היכרתי אותה כמטפלת אבל הייתי כבר בעלת נסיון קטן במערכות יחסים בין מטפלות לאימהות וידעתי שלפעמים הן מורכבות, וגם כשנכנסים כידידים לא תמיד נשארים כך. אני מודה שחששתי. דיברנו על כך. מלכה'לה ביטלה את חששותי ואמרה "תראי אנחנו נסדר". ואכן זה היה מעבר לכל ציפיותי. בבקרים הן היו נפגשות במאור פנים וחיבוק חם. בעיות פרידה בכלל לא היו... אולי להיפך לעיתים, הקטנה רצתה להיות עם מלכה עוד קצת. במפגשים של חגים וימי הולדת היתה לה מוטיבציה להצליח, להעשיר את הילדים, לקדם אותם. שנה ואולי שנתיים לפני כן היא למדה ב"אורנים" וניתן היה לחוש בזה בעבודתה. היא רצתה ליישם את מה שרכשה בלימודיה, ומעל הכל, היא נתנה לילדה שלי אהבה.

בחזרות, לפני מסיבת סיום לפעוטים והמעבר לגן, סיפרה לי שהיא הולכת לבדיקות. לשאלתי ענתה - "יהיה בסדר! תראיי". ואני אכן לא דאגתי כלל. אחרי הניתוח הראשון באתי לביתם של אילן ומלכה'לה. עיני כנראה אמרו את הכל כי לדבר לא יכולתי. על נייר היא כתבה לי "אני מבינה מה אמרת אבל לא יכולה לענות!" ואני ישבתי... ואחר-כך בכיתי... בכיתי בתוכי... זו היתה נבואה שחורה. אחר-כך המשכנו להיפגש בבית-אחוזה. כשהמצב נעשה קשה, נותר רק להחזיק את ידה ולהתפלל וגם זה לא עזר... אני לא אשכח אותה.

רוחלה סגל

שומעת בתוכי את עצותיך

עשר שנים, ואני עדיין מחכה לטלפון. לספר לך מה עבר עלי היום. לא עבר יום בלי שדיברנו. כשלא התקשרת ביום שישי דאגתי ולמחרת ממש נלחצתי. התקשרתי והתברר לי שאת כבר בבית-חולים. שוכבת נלחמת על החיים. נאבקת לא למענך אלא רק כדי להיות עוד כמה שעות, ימים, שבועות וחודשים רק עוד קצת אמא.

הסיבה הזאת מדרבנת רבים להילחם אבל אצלך זאת היתה כל המהות.

הלכתי שוב לפני כמה חודשים לבית העלמין והגיל שלך צעק מהמצבה, בת 35. כמעט בת גילי עכשיו ואני עדיין מרגישה כל-כך ילדה. ואת תמיד היית אמא. משונה שהפער בינינו היה רק עשר שנים.

את היית כל מה שאמא טובה אמורה להיות: חכמה, חזקה, מעשית, בוגרת, נותנת, מוותרת, רכה, קשה, חרוצה, נחושה, חמה ואוהבת ומלאת שמחת חיים. מגיל מאוד צעיר אימנת את עצמך למשימה. לכל ילד נתת בדיוק מה שהוא צריך. הבנת אותם, זרמת איתם, תמכת. כל האמהות רוצות להיות כאלה אבל את הצלחת.

אני בעצם הגעתי למשפחה בגלל שני. התאהבתי בה מיד. ילדה יפה בת שלוש. הכרתי אותה בעבודתי בבית הילדים כשחזרתם ליגור. ביקשתי להתארח אצלכם. את ואילן פתחתם את ביתכם וליבכם. ומיד מצאנו שפה

משותפת. שיחות של שעות על הילדות, האהבות והחיים. כל-כך רצית שאני
"אנחת" ואהיה פרקטית. ואני הייתי פרועה. עד היום אני שומעת בתוכי את
עצתייך. את כל-כך חסרה לי. היית העונן. החזרת לי את האמון ביחסים
משפחתיים. שכחנו מהר מאוד את ה"אימוץ", הרגשנו קרובות ושייכות.
תמיד נתת יותר משרצית לקבל.

אני נאבקת לחיות אותך ולא לזכור את התפרצות המחלה והסוף, את
הפרידה הכואבת. אני לא נפרדת גם לאחר עשר שנים. בנפשי את חיה.

אוהבת מאוד ומתגעגעת,
מיכל סבאל

מלכה,

מאז עזיבתך את עולמנו כאן, ואותנו בפרט, אני חשה מין תהום וריקנות שנשארה אצלי בגוף. זמן רב דחיתי את המחשבות על עזיבתך אותנו, ומדי פעם היתה מופיעה לפני תמונה שלך מהעבר שלנו. היינו ביחד בבית-הספר, ושתינו למדנו שיעורי עזר אצל ציפורה ורדי, אינני בטוחה שהשכלנו יותר במתמטיקה, אך רכשנו ידע ואהבה לטבע בטיולים איתה. שהינו רבות בביתה של קוקי פרסיקו שם היינו מבלות בחברתה ערבים ארוכים. את היית חברתה הטובה ואני הייתי באה איתך מדי פעם. אהבנו להיות אצלה, כי קודם כל היתה לה טלויזיה, שאז עדיין לא היתה בשום בית ביגור, והיה משהו בביתה שהיה עבורנו גם בית.

התבגרנו והלכנו לצבא, את שירתת בבלוזה בסיני ואני בגידי. יום אחד באתי לבקר אותך, ואיזה חיבוקים ושמחה. ואז את סיפרת לי על בחור שפגשת שם בשם אילן שבמשך הזמן הפך להיות בעלך ואב ילדיך. בהמשך התגוררנו בשכונת באותו בית, והיינו חולקות בינינו את סודותינו. בעצם גם בבלוקונים גרנו ביחד באותו חדר, ובלילות כשפחדתי ללכת לשירותים שהיו מרוחקים, לקחתי אותך בתור שומרת ראש. ראיתי כמה את כמה לחום ואהבה, וכמה חשובה היתה לך המשפחה. כמה אהבת את אילן ואת ילדיך, אהבתי לראות אותך כשאת מדברת עליו לאחר נישואיכם. כמה שהיית מסמיקה, נרגשת ואוהבת... שתינו עזבנו כבר עם בני-זוג לתל-אביב וחולון, ילדנו ילדים ואתם חזרתם לפני ליגור. כשאני חזרתי ליגור - אתם פתחתם

בפני את דלת ביתכם ואת ליבכם ועל כך אני מודה לכם עד היום. תמיד מצאתי אצלכם בית פתוח, חם ובטוח, וידעתי שאם אני רוצה או צריכה עזרה או יעוץ אמצא אותם אצלכם.

ואז עברנו לבתים החדשים, לשכונה החדשה, והכל נראה מבטיח כל-כך וקל כל-כך, ופתאום... מכה... חלית... במהירות הידרדר מצבך, ועוד לפני שהספקתי לעכל את מחלתך את כבר לא היית כאן. קשה לתפוס שחיי של אדם צעיר, שהיה קרוב וחבר נחתכים במהירות כזו.

מלכה - איפה שאת לא נמצאת כרגע, תעיפי מבט מדי פעם ותראי את ילדיך, ילדים מקסימים, חמים, אוהבים ורגישים, הנמצאים בבית מלא אהבה וחום. את חסרה לכולנו ובמיוחד לי.

אוהבת אותך ומתגעגעת,
מחברתך לילדות, לנעורים, לאהבות, לאכזבות, לבגרות ולאמהות.

שלך, כרמלה בר

ראש השנה תשמ"ח. ריקוד המטפלות. מלכה'לה על הבמה רוקדת את עצמה: מטפלת עם תינוקת בידיה.

בגמר התכנית מלכה'לה מסתובבת בקהל, בזרועותיה הבובה, ובעיניים קורנות מברכת ועונה "שנה טובה". בתמונה זו חרוטה בזכרוני תמצית ישותה. לאחר מכן פגישה נוספת לפני חנוכה בשובה לשבת מהבדיקות בבית-החולים, עונה ל"איך את מרגישה" בחיוך מלא תקווה והיא לא ידעה ואנחנו לא ידענו ואיש לא תאר...

לאחר הניתוח בשובה הביתה מגייסת כל כוחותיה לחזור אל עצמה, להתקדם, לנצח את הארור מכל. משתדלת לעשות כמה שניתן בכוחותיה היא. שומרת על הופעה נאה, מציירת, מרכיבה פאזלים. מאושרת מכל התקדמות ומנסה להדביק באופטימיות את הסובבים אותה.

ואנחנו צופים בה חסרי אונים. המומים, ממאנים לקבל את גזר הדין. כל יום טוב מביא עימו תקווה מחודשת. אולי טעות. אולי זה לא נכון. אולי תצליח ותגבר על המחלה.

והמשפחה החמה והדואגת על כל שלוחותיה מקיפה ועוטפת באהבה. וקל לאהוב אותה. ומהר מאוד מתקשרים. אין לה שום דרישות מיוחדות, אינה מכבידה. ותמיד חיך מרצד בעיניה כאילו מבקשת סליחה על ההטרדה.

ואילו אנחנו הסובבים חשים מה מעט ביכולתנו לעשות למענה, מה מהר הולך ואוזל שעון החול ומי יודע כמה עוד נותר. והלב כבד לראותה וכואב למראה אילן והילדים באין יכולת להושיע. והמוות עטפה ברחמי ורווח לה.

ואנחנו נזכור זוהר עינייה של אשה צעירה שידעה להקרין חום ואהבה על משפחתה ועל הילדים בהם טיפלה. תמיד יחיה חיוכה המאיר בעיני ילדיה ודמותה תישאר בליבנו כפי שהיתה ודאי רוצה, דמות אם ואשה נאה, חמה, אוהבת ואהובה. מי יתן ומילותיה של לאה גולדברג תבאנה מעט צרי ונוחם למשפחה.

עליק צוק

הנה לקלוכית בקרעים לבנים,
שצרי גן-העדן ממעל.
עומדים הכרובים עצובי-הפנים
לקדד לרגלה את הנצל.

רבונו-של-עולם, רחמיה-אין-סוף,
היא קטנה, הכניסנה פנימה.
הרי היא מקדשת למות הטוב
בתפלה הקשרה של אמה.

לאה גולדברג

ישן אין ספור דרכים להביע געגועים לאדם יקר! אחת מהמקובלות והמקרבות ביותר היא הכתיבה. עדיין אין לי המילים, עברו מעל עשר שנים, אך יש לי את המראות, ולזה מצטרפים הצלילים, ותוך כדי כתיבה מתבהרת לי תמונה שלך ברורה וחזקה, כאילו לא עברו כלל השנים, ואני מזמינה לי אותך בעזרת המילים והזכרונות, מלאת אהבה ובטחון גם עבורי, זכרון שחתום בי כל-כך חזק:

לידך הרגשתי כל-כך קטנה, בוסר כמעט. אהבתי לשתף אותך ולקבל עצה, גם כשלעיתים ניערת אותי, בצורה ישירה מאוד ולפעמים כמעט בוטה, והכל מתוך אהבה ואמונה שזו הדרך הנכונה לעזור לי.

היום, כשאני יותר בשלה ומבינה, יש בי געגוע גדול אליך, כואב ממש, לנוכחות שלך, לחוכמת החיים המדהימה שהיתה לך, להומור, ולנתינה הטוטלית שלך. כשהאמנת במשהו הלכת עד הסוף, בכנות וחריצות אין סוף, כך אני נוצרת אותך בליבי.

את המחלה לא ניצחת, היא הכריעה אותך לבסוף, אך בהיותך בחיים השארת חותם מנצח של מלכה אמיתית, בעלת נפש אצילית וטובה. אהבתי אותך מאוד מלכה.

יהי זכרך ברוך

מירה כהן

אלבישכם כנפי משי
מצבע אולי צפורי-ירקרק
ואולי אגדי-אדמדם
והייתם יפים כל-כה
ילדי אדם.

הרבו לצחק, ילדים,
צלול, צלול -
עד שתפרץ גאלת ניסן
את עגמתו היהודית של אלול.

אקרא לאמכם
מלאכי הקטנים
שתשוב מלאן שהלכה
ותמלך אתכם
כמו לפנים
שמלכה.

ושיהיו עד למרחוק את צחוקכם שומעים.
ושלא תהיו
לא תהיו
יתומים.

א. חלפי

המלים המדברות על המות
פושטות אטיות כמו פֶּצפּוּעַ
בכל הנימים הדיקים של הלב

יגור, מאי 1998